

СУБВЕНЦІЯ НА СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК: ЯК ЗУПИНИТИ ПОЛІТИЧНИЙ РОЗПОДІЛ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ?

Підготував: Олексій Гаманюк, молодший економіст
Дата: 6 червня 2018 р.

Зміст

1	Головне	3
2	Політична складова розподілу коштів на розвиток регіонів в Україні	4
2.1	Субвенція на соціально-економічний розвиток	4
2.2	Економетричне моделювання розподілу субвенції	9
2.3	Ремонтно-будівельні роботи на дорогах України	10
3	Висновки та рекомендації.....	11
Додаток 1. Модель визначення впливів на обсяг субвенції на соціально-економічний розвиток у розрахунку на 1 людину.....		
		13
Додаток 2. Модель визначення впливів на обсяг ремонтно-будівельних робіт, виконаних на автомобільних дорогах загального користування (тис. грн на 1 тис. км).....		
		15

Центр економічної стратегії – незалежний центр досліджень державної політики. Завдання ЦЕС – підтримка реформ в Україні з метою досягнення стійкого економічного зростання країни. Центр робить внесок у розробку стратегії економічного зростання України, здійснює незалежний аналіз найбільш важливих аспектів державної політики, а також працює над посиленням громадської підтримки реформ.

Наші принципи:

- Економічна свобода (лібералізація, дерегуляція, приватизація)
- Вільна та чесна конкуренція
- Менша роль держави за підвищення її ефективності
- Інформаційна прозорість та свобода слова
- Верховенство права та захист приватної власності
- Здорові та стабільні державні фінанси
- Економіка, що створена на засадах знань

Заснований у травні 2015 року.

Для більш детальної інформації про ЦЕС просимо звертатися до Валерії Селєзєнєвої, директора з комунікацій (тел.: (044) 492-7970, office@ces.org.ua). Також запрошуємо відвідати наш сайт www.ces.org.ua та слідкувати за нами у соціальних медіа facebook.com/cesukraine чи twitter.com/ces_ukraine.

1 Головне

Наділені владними повноваженнями політики фінансують із держбюджету регіони, в обласних яких сидять їхні однопартиїці, за рахунок інших областей.

Середня субвенція на соціально-економічний розвиток регіонів на 1 людину в областях, де керівна партія співпадала із партією коаліції у ВРУ, майже у 2 рази більша, ніж в областях, де керівна партія не була при владі в центрі.

Загальний обсяг субвенції на соціально-економічний розвиток з 2007 по 2017 рік склав 28,4 млрд грн. Ми побудували економічну модель, яка засвідчила, що субвенція розподіляється політично. Якщо в обласній раді при владі перебувала партія коаліції у Верховній Раді України на момент ухвалення рішення про розподіл субвенції на соціально-економічний розвиток, то це збільшувало розмір субвенції, виділеної на цю область, на 31,69 грн (тут і далі суми наведені у гривнях 2017 року¹) на 1 людину (для порівняння: середньорічна субвенція складає 65,48 грн на 1 людину). Також у ті роки, коли в Україні відбувалися парламентські або місцеві вибори, на 1 людину виділялося на 57,73 гривень більше, ніж у роки, коли виборів не було. Загалом за період із 2007 до 2017 року **19,1 млрд грн, або 67,17%** від загальної кількості коштів, виділених на субвенцію, було розподілено не економічно, а політично. Такий політичний розподіл субвенції між областями став можливим, бо від 2006 року цей розподіл не має прив'язки до чисельності населення.

Альтернативою субвенції на соціально-економічний розвиток може бути спрямування цих коштів у Державний фонд регіонального розвитку. Де-юре перед фондом стоїть майже така сама мета (розвиток інфраструктури, екологічні заходи, будівництво та реконструкція об'єктів), але діють чіткі правила розподілу (80% відповідно до чисельності населення і 20% відповідно до валового регіонального продукту). Така альтернатива не ідеальна, оскільки серед цілей фонду є створення індустріальних парків, на неефективність яких в Україні вже звертали увагу експерти². Однак навіть із цими недоліками Державний фонд регіонального розвитку є кращою альтернативою субвенції на соціально-економічний розвиток, оскільки розподіл коштів між областями відбувається за чіткими правилами.

За таким самим політичним принципом розподіляє й Укравтодор кошти на ремонтно-будівельні роботи. Відповідно до наших розрахунків, якщо керівна партія в області співпадає з партією коаліції у Верховній Раді, це збільшує кількість грошей на ремонт 1000 км доріг в області на 36,5 млн грн. Для порівняння: середньорічний обсяг виконання ремонтно-будівельних робіт Укравтодором склав 84,7 млн грн на 1000 км дороги. Всього протягом 10 років на ремонт і будівництво доріг було політично розподілено **32,5 млрд грн, або 25,95%** від загальної кількості грошей, виділених на ремонтно-будівельні роботи. Однак якщо розподіляти кошти пропорційно до протяжності доріг, їх може бути недостатньо для капітального ремонту. Відповідно, в розподілі коштів Дорожнього фонду потрібне середньострокове цільове планування – кошти слід спрямувати на інфраструктуру, яка б максимально пришвидшила економічне зростання. Якщо встановлювати план фінансування будівництва і ремонту доріг в областях на декілька років вперед, то він буде більш ефективним, ніж ситуативний розподіл коштів, залежно від того, хто при владі.

---

¹ Оскільки кожного року цінність виділених гривень на субвенцію різна, для розрахунків ми все уніфікували у гривні 2017 року.

² <https://voxukraine.org/longreads/industrial-park/article-ua.html> Редакційна колегія VoxUkraine. "Індустріальні парки України": старі граблі на свіжу голову?"

Відповідно, наші пропозиції щодо усунення політичних факторів при розподілі бюджетних трансфертів між областями такі:

- Субвенцію на соціально-економічний розвиток слід скасувати як економічно неефективну.
- Кошти, що виділяються на цю субвенцію, передавати в управління Державному фонду регіонального розвитку.
- Ввести середньострокове планування щодо розподілу коштів Дорожнього фонду та базувати його на принципі потреб регіонів за пріоритетом стану доріг, а не за принципом протяжності доріг чи політичних домовленостей.

2 Політична складова розподілу коштів на розвиток регіонів в Україні

2.1 Субвенція на соціально-економічний розвиток

З 2005-го року серед трансфертів з державного бюджету на місцевий рівень була затверджена субвенція на соціально-економічний розвиток.³ Загальний обсяг субвенції з 2007 по 2017 рік склав 28,4 млрд грн.

Пріоритетними її напрямами була розбудова інфраструктури, будівництво та реконструкція об'єктів, ремонтні та інші роботи із запобігання аваріям. Така сама мета формально залишається і досі, незважаючи на зміни у нормативній базі. Розгляньмо, як саме розподілялася субвенція де-юре у різні роки (Таблиця 1).

Таблиця 1. Нормативне регулювання розподілу субвенції на соціально-економічний розвиток

Рік	Суб'єкт прийняття	Принцип рішення про розподіл субвенції між областями
2005	Кабінет Міністрів	Відповідно до чисельності населення
2006-2013	Верховна Рада	Дискретно
2014-2017	Кабінет Міністрів	Дискретно

Джерело: сайт Верховної ради України

2005 – перший і єдиний рік, коли субвенція розподілялася пропорційно до чисельності населення регіону. Зокрема, в Законі про державний бюджет 2005⁴ зазначено: «Розподіл коштів зазначених субвенцій здійснюється за пропозиціями народних депутатів України, узгодженими з відповідними місцевими органами влади і органами місцевого самоврядування, з урахуванням **необхідності пропорційного розподілу** коштів між зведеними бюджетами Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя **відповідно до чисельності населення**».

³ <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/644-2005-%D0%BF> Порядок надання субвенції з Державного бюджету України місцевим бюджетам на соціально-економічний розвиток регіонів (...)

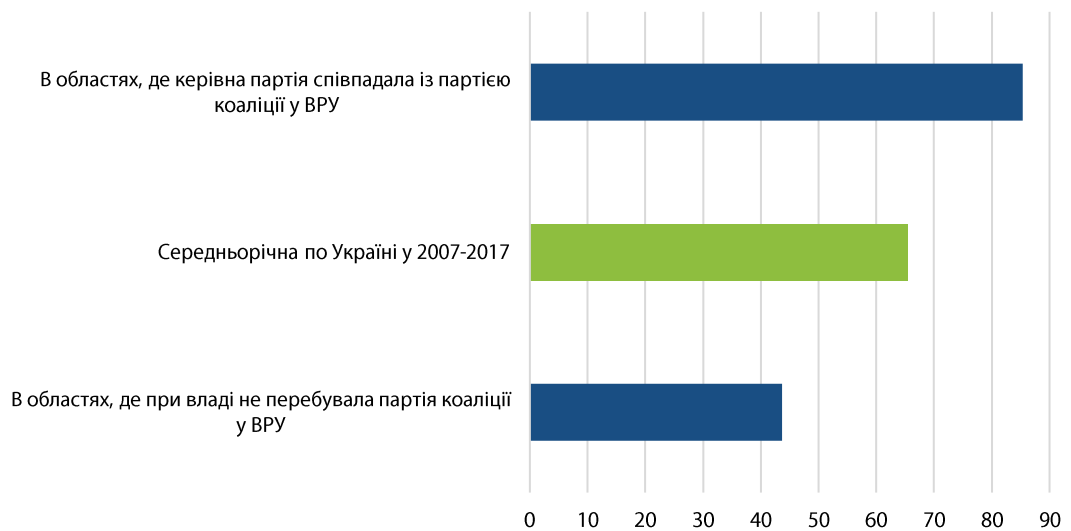
⁴ <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2285-15/ed20041223/page2> Закон України «Про Державний бюджет України на 2005 рік»

Із 2006 року розподіл субвенції вже відбувається вибірково.⁵ А з 2012, коли повернули мажоритарну систему виборів до Верховної Ради, у ЗМІ з'явилася інформація, що субвенцію почали перерозподіляти на свої округи депутати-мажоритарники.⁶ Хоча формально відтоді Верховна Рада затверджувала субвенцію тільки у 2012 та 2013 роках, а від 2014 р. повноваження здійснювати перерозподіл субвенції повернулися до Кабінету Міністрів, розподіл усе одно відбувається з урахуванням пропозицій народних депутатів.⁷

Такий спосіб розподілу коштів призводить до того, що більший обсяг субвенції отримують ті регіони, де місцева влада близька до правлячої коаліції. Відповідно, доволі часто регіони, де при владі перебуває правляча партія, отримують більше грошей, а опозиційні регіони недоотримують підтримку з центра. Подібна проблема актуальна для Індії⁸, Бразилії⁹ і навіть США¹⁰ згідно з емпіричними дослідженнями.

Рисунок 1. Середня субвенція на 1 людину у гривнях 2017 року за різними політичними обставинами

Джерело: сайт Верховної ради України, сайт Центральної виборчої комісії

⁵ <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3235-15> Закон України «Про Державний бюджет України на 2006 рік»

⁶ <http://news.liga.net/ua/articles/politics/14786640-rozpodil-subvents-y-deputati-mazhoritarniki.htm> Захар Колісниченко «Розподіл субвенцій і депутати-мажоритарники»

⁷ <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/106-2012-%D0%BF> Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій

⁸ https://www.giga-hamburg.de/en/system/files/publications/wp298_sharma.pdf, Chanchal Kumar Sharma (2017), "A Situational Theory of Pork-Barrel Politics: The Shifting Logic of Discretionary Allocations in India"

⁹ <http://www.nber.org/papers/w11273.pdf>, Lee J. Alston, Bernardo Mueller (2005), "Pork for policy: executive and legislative exchange in Brazil"

¹⁰ http://web.holycross.edu/RePEc/hcx/HC0806-Boyle-Matheson_Earmarks.pdf, Melissa A. Boyle, Victor A. Matheson (2008), "Determinants of the Distribution of Congressional Earmarks Across States"

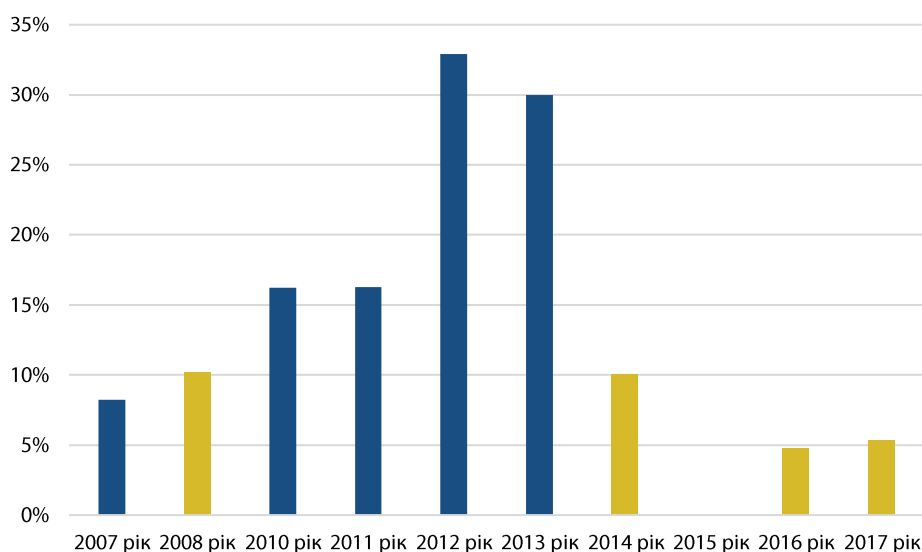
Враховуючи досвід згаданих країн, можна припустити, що Україна – не виняток, і у нас політика також впливає на розподіл субвенції на соціально-економічний розвиток. Навіть поверхневий аналіз засобів масової інформації показує, що такі політичні впливи існують. Найвідоміший випадок – голосування за бюджет-2014 народного депутата Олеса Донія в обмін на додаткові гроші, виділені на його округ.¹¹ Однак існують і «свіжі» кейси: вкрай асиметричний розподіл субвенції між округами Львівської області, залежно від лояльності обраного депутата до влади.¹²

Якщо поглянути на середні числа (Рисунок 1), то побачимо, що середня субвенція на 1 людину в областях, де керівна партія співпадала із партією коаліції у ВРУ, перевищувала на 41.65 грн середню субвенцію на 1 людину в областях, де керівна партія не була при владі в центрі.

Політичний ефект можна простежити й за окремими областями. Наприклад, у роки, коли при владі перебувала Партія Регіонів, Донецька область отримувала більшу частку субвенції, ніж у роки, коли при владі перебували партії з низькою підтримкою на Сході. Навіть якщо зважати на те, що у 2014 році почалися воєнні дії на Донбасі, частка субвенції у 2010-2013 роках все одно виділяється з-поміж років, коли Партія Регіонів не була при владі. Аналогічна динаміка простежується в Одеській і Луганській областях, де також була популярна Партія Регіонів (а згодом Опозиційний блок). Водночас Львівська область, коли при владі в парламенті перебували партії, що зазвичай мають підтримку Західної України, отримувала більшу частку субвенції, ніж у роки, коли при владі перебувала Партія Регіонів. Подібна динаміка спостерігається, наприклад, у Вінницькій та Сумській областях (Рисунок 2).

Рисунок 2. Відсоток від загального обсягу субвенції, наданої областям, які підтримували різні політичні партії у різні роки*

Відсоток від загальної субвенції, наданий Донецькій області у різні роки

¹¹ <https://www.pravda.com.ua/news/2014/01/16/7009723/> Доній проголосував за бюджет, бо його округу дали 30 мільйонів

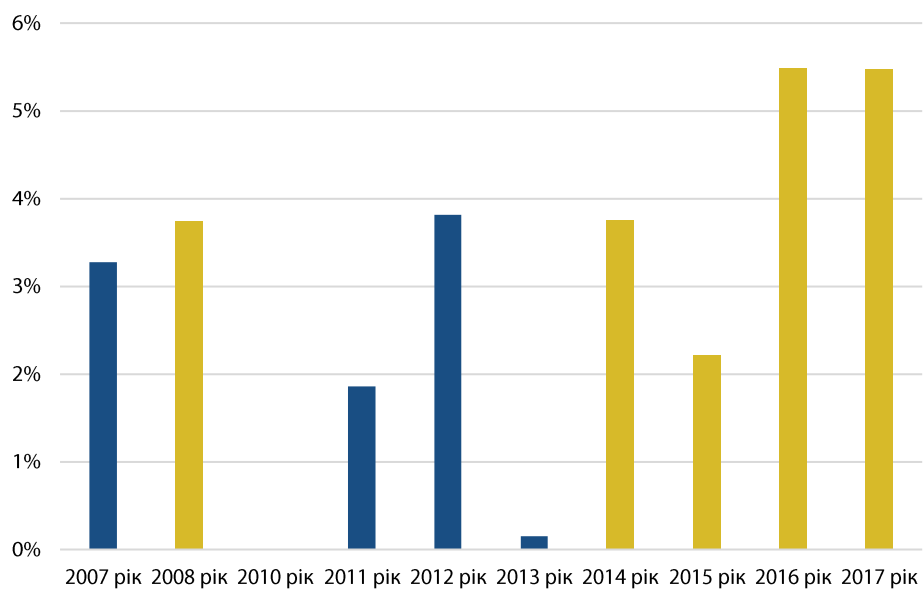
¹²

https://zik.ua/news/2017/10/27/poky_parasyuk_mahaie_nogamy_dubnevychi_tyagnut_derzhavni_groshi_na_svoi_1194123 Поки Парасюк махає ногами, Дубневичі тягнуть державні гроші на свої округи

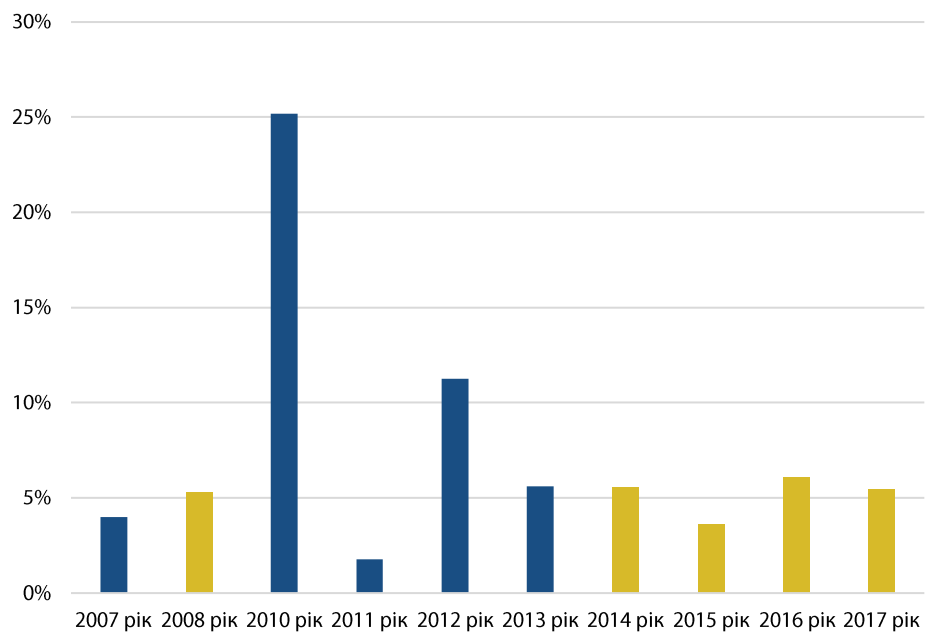
Відсоток від загальної субвенції, що дістався Львівській області у різні роки

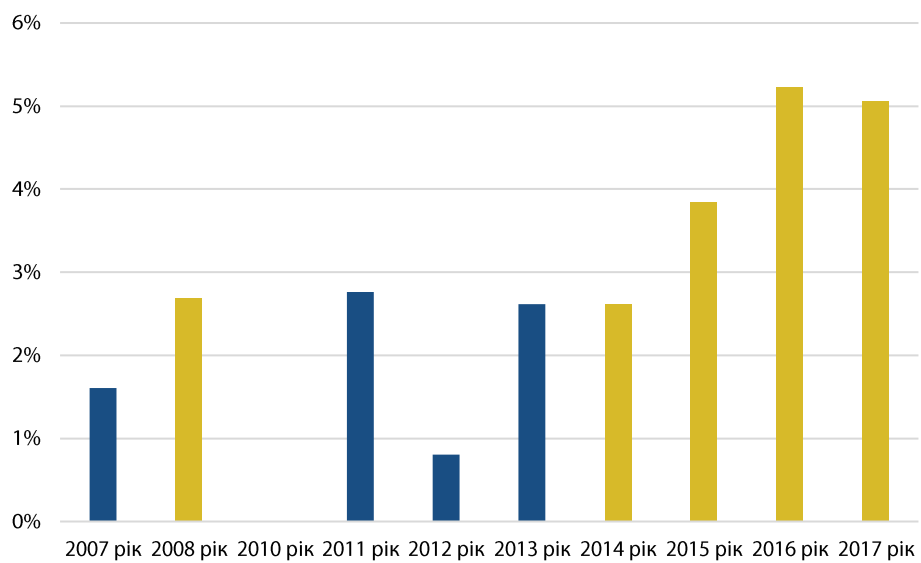
Відсоток від загальної субвенції, що дістався Вінницькій області у різні роки

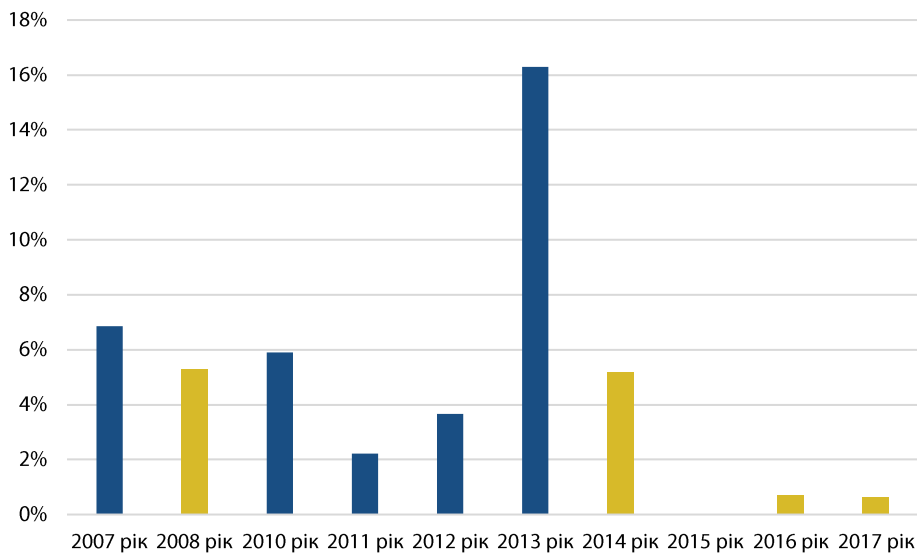
Відсоток від загальної субвенції, що дістався Одеській області у різні роки

Відсоток від загальної субвенції, що дістався Сумській області у різні роки

Відсоток від загальної субвенції, що дістався Луганській області у різні роки

Джерело: сайт Верховної ради України

*Синім кольором позначені роки, коли більшість у парламенті мала Партія Регіонів, а жовтим – роки, коли більшість у парламенті належала партіям, які мали підтримку на Заході України.

Звісно, не за всіма областями такий ефект очевидний, тому ми провели більш глибокий регресійний аналіз. Про нього мова піде нижче.

2.2 Економетричне моделювання розподілу субвенції

Ми дослідили дані більш детально (262 спостереження областей України від 2007 до 2017 року). Як виявилось, якщо розрахувати субвенцію на душу населення, то спостерігаються певні основні впливи (Таблиця 2, детальніше в Додатку 1).

Таблиця 2. Основні фактори, що впливають на обсяг субвенції на соціально-економічний розвиток (у розрахунку на 1 людину)

Фактор	Коефіцієнт	Стандартна похибка
При владі в облраді перебуває партія коаліції у ВРУ на момент ухвалення рішення про розподіл субвенції	31,685**	12,875
Рік, коли відбувалися парламентські або місцеві вибори	52,73**	25,405
Частка площі області щодо загальної площі України ¹³	-8389,4***	2892,6
Безробіття у попередньому році	-16,621***	5,7051

Джерело: сайт Верховної ради України, сайт Центральної виборчої комісії, Держстат, розрахунки ЦЕС

** Ефект значущий на 95%-довірчому інтервалі

*** Ефект значущий на 99%-довірчому інтервалі

¹³ Для Донецької та Луганської області були обчислені площі територій, підконтрольних Україні.

Якщо при владі в облраді перебуває партія коаліції у ВРУ на момент ухвалення рішення про розподіл субвенції на соціально-економічний розвиток, то це збільшує розмір субвенції, виділеної на цю область, на 31,69 грн на 1 людину. У ті роки, коли в Україні відбувалися парламентські або місцеві вибори, на 1 людину виділялося на 52,73 грн більше, ніж у роки, коли виборів не було. Це є досить великим впливом, враховуючи те, що середня субвенція на соціально-економічний розвиток у перерахунку на 1 людину складає 65,48 грн.

З-посеред інших економічних та соціально-демографічних факторів на розмір субвенції негативно впливають безробіття та частка площі області щодо загальної площі України (чим більше безробіття та чим більша частка області, тим менша субвенція на 1 людину). Показово, що основний показник економічного розвитку регіонів – валовий регіональний продукт – на розмір субвенції не впливає. Водночас негативний вплив безробіття непрямим чином підтверджує, що субвенція розподіляється політично, а не економічно (за логікою більше субвенції мало діставатися тим регіонам, де безробіття більше).

Ми намагалися перевірити, чи змінилася ситуація після 2014 року, коли було оголошено курс на децентралізацію. Жодних значущих змін у політичних ефектах наші розрахунки не виявили.

Ми помножили політичний ефект від виборів та від співпадіння правлячої партії на локальному рівні з центральними партіями коаліції на чисельність населення областей, де згадані ефекти були присутні. Потім порахували суму отриманих ефектів. Загалом **протягом 11 років 19,1 млрд грн субвенції на соціально-економічний розвиток було розподілено політично**, а не за соціально-економічними факторами. Всього ж за 11 років було виділено 28,4 млрд грн субвенції на соціально-економічний розвиток. Це означає, що приблизно 67% (тобто понад дві третини) субвенції розподіляється за політичними факторами.

2.3 Ремонтно-будівельні роботи на дорогах України

Серед інших трансфертів протягом 2007-2017 рр., які мають ризики політичного розподілу, можна виділити виконання ремонтно-будівельних робіт на українськідороги. За Порядком розподілу від 2003 року,¹⁴ не існувало жодної формули розподілу коштів, що йшли на будівельно-ремонтні дорожні роботи. У 2017¹⁵ кошти на будівництво та ремонт доріг перевели із загального на спеціальний фонд, з'явився порядок, за яким 35% Дорожнього фонду розподіляється за формулою, що містить показник протяжності доріг у області. Це та частина фонду, яка спрямовується на фінансування доріг місцевого значення. Однак що ж відбувається із фінансуванням доріг державного значення? Вони фінансуються дискретно й досі.

Ми вирішили проаналізувати, чи існує політичний вплив на розподіл коштів на облаштування доріг¹⁶, і побудували аналогічну модель, щоб його виміряти (Додаток 2). Відповідно до наших розрахунків, якщо керівна партія в області співпадає з партією коаліції у Верховній Раді, це збільшує кількість грошей на ремонт 1000 км дороги в області на 36,5 млн грн на рік. Для порівняння: середньорічний обсяг ремонтно-будівельних робіт, виконаних Укравтодором, складає 84,7 млн грн на 1000 км дороги.

Якщо розрахувати за 10 років загальний обсяг коштів, розподілених на будівництво і ремонт доріг політично, то отримаємо цифру 32,5 млрд грн. У відсотковому ж відношенні до загального обсягу коштів на будівництво і ремонт доріг політично розподілені кошти складають 26%.

¹⁴ <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1731-2003-%D0%BE> Порядок спрямування коштів державного бюджету, призначених для фінансування розвитку мережі і утримання автомобільних доріг загального користування

¹⁵ <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1085-2017-%D0%BE> Порядок спрямування коштів державного дорожнього фонду

¹⁶ Обсяг виконаних ремонтно-будівельних робіт Укравтодором (джерело: Державне агентство автомобільних доріг України)

Таблиця 3. Політичний розподіл трансфертів за 2007-2017 роки

	Обсяг виконаних ремонтно-будівельних робіт на автомобільних дорогах ¹⁷	Субвенція на соціально-економічний розвиток ¹⁸
Загальний політичний розподіл	32,5 млрд грн	19 млрд грн
Відсоток політично розподілених грошей до загальної суми	26%	67%

Джерело: сайт Верховної ради України, сайт Центральної виборчої комісії, Держстат, відповідь на запит Укравтодору розрахунки ЦЕС

3 Висновки та рекомендації

Можна довго дискутувати на тему, як зменшити політичні впливи при розподілі субвенції на соціально-економічний розвиток, але насправді альтернатива вже існує – Державний фонд регіонального розвитку. Згідно з Бюджетним кодексом, «кошти Державного фонду регіонального розвитку спрямовуються на виконання інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку (у тому числі проектів співробітництва та добровільного об'єднання територіальних громад), що мають на меті розвиток регіонів, створення інфраструктури індустріальних та інноваційних парків і відповідають пріоритетам, визначеним у Державній стратегії регіонального розвитку та відповідних стратегіях розвитку регіонів». Тобто мета Державного фонду регіонального розвитку є майже такою самою, як і мета субвенції на соціально-економічний розвиток.

Слід зазначити, що така альтернатива не є ідеальною. Про шкоду індустріальних парків зазначали низка економічних експертів і науковців¹⁹. Однак даний фонд має декілька переваг над субвенцією:

- 80% коштів фонду розподіляються відповідно до кількості населення, решта 20% призначені регіонам, де валовий регіональний продукт на душу населення менший, ніж 75% від середнього значення цього показника по Україні. Така прив'язка унеможливує політичні впливи на розподіл коштів між різними регіонами;
- проекти, на які витрачаються кошти фонду, мають бути визначені на конкурсних засадах.

Щодо другого пункту є певні застереження. Конкурсна система є далеко не ідеальною. Як зазначають експерти²⁰, те, що мінімум половина членів комісії мають бути народними депутатами, створює загрозу лобізму окремих проектів у межах регіону.

Проте якщо порівнювати Державний фонд регіонального розвитку із субвенцією на соціально-економічний розвиток, перший однозначно виглядає більш економічно ефективним, навіть попри всі свої недоліки, оскільки передбачає розподіл коштів між областями за правилами, а не на розсуд політиків.

¹⁷ Дані за 2007-2016 роки. Дані Укрстату за протяжністю доріг наявні тільки до 2016 року включно. Проаналізовано 10 років.

¹⁸ Дані за 2007-2017 роки. У 2009 році субвенція не виділялася. Проаналізовано 10 років.

¹⁹ <https://voxukraine.org/longreads/industrial-park/article-ua.html> Редакційна колегія VoxUkraine. "Індустріальні парки України": старі граблі на свіжу голову?"

²⁰ <https://www.prostir.ua/?news=na-scho-vytrachayutsya-koshty-derzhavnogo-fondu-rehionalnoho-rozvytku> На що витрачаються кошти Державного фонду регіонального розвитку?

Отже, субвенція на соціально-економічний розвиток розподіляється під політичним впливом, що є економічно неефективним. Державний фонд регіонального розвитку є гарною альтернативою субвенції, хоча конкурсна система потребує вдосконалення: вплив народних депутатів на розподіл коштів фонду має бути зменшено.

Те саме стосується і коштів на ремонтно-будівельні роботи. Політичний розподіл коштів на будівництво та ремонт доріг є неефективним, проте і якщо розподіляти кошти пропорційно до протяжності доріг, то їх може виявитися недостатньо для капітального ремонту. Однак можна зменшити ефекти політичного розподілу коштів на будівництво і ремонт доріг, якщо замість принципу пропорційності брати за основу середньострокове цільове бюджетне планування. Якщо встановлювати план фінансування будівництва і ремонту доріг в областях на декілька років вперед, то він буде більш ефективним, ніж ситуативний розподіл коштів залежно від того, хто при владі. У середньостроковому бюджетному плануванні будівництва і ремонту доріг слід закладати не принцип протяжності доріг чи політичної кон'юнктури, а принцип потреб регіонів (враховуючи стан доріг у тій чи іншій області), виходячи із пріоритету економічного зростання.

Відповідно, наші пропозиції щодо усунення політичних факторів при розподілі бюджетних трансфертів між областями такі:

- Субвенцію на соціально-економічний розвиток слід скасувати як економічно неефективну.
- Кошти, що виділяються на цю субвенцію, передавати в управління Державному фонду регіонального розвитку.
- Ввести середньострокове планування щодо розподілу коштів Дорожнього фонду та базувати його на принципі потреб регіонів за пріоритетом стану доріг, а не за принципом протяжності доріг чи політичних домовленостей.

Додаток 1. Модель визначення впливів на обсяг субвенції на соціально-економічний розвиток у розрахунку на 1 людину

Для побудови моделі ми взяли дані про обсяги субвенції на соціально-економічний розвиток з державних бюджетів 2007-2017 років²¹. Політичні змінні ми конструювали на базі даних Центральної виборчої комісії щодо результатів виборів до Верховної Ради України та місцевих виборів.²² Оскільки на сайті міститься інформація про результати місцевих виборів, починаючи з 2006 року (у 2006 році приймалося рішення щодо розподілу субвенції на 2007 рік), то розподіл субвенції ми аналізували, починаючи з Бюджету-2007.

Також ми взяли такі економічні та соціально демографічні змінні, як середня зарплата в області, валовий регіональний продукт, площа і населення області, безробіття в області та дефлятор ВВП в Україні з даних Державної служби статистики.²³

Також були сконструйовані бінарні змінні на позначення початку політики децентралізації (після 2014 року) та областей, де відбуваються воєнні дії (Донецька і Луганська області від 2014 року).

Загалом у масиві було 262 спостереження. Оскільки дані панельні, ми побудували модель фіксованих ефектів (Таблиця 4).

Таблиця 4. Впливи на обсяг субвенції на соціально-економічний розвиток у розрахунку на 1 людину²⁴

Фактор	Коефіцієнт	Стандартна похибка
При владі в облраді перебуває партія коаліції у ВРУ на момент ухвалення рішення про розподіл субвенції	31,685**	12,4
Середня зарплата в області протягом трьох місяців до ухвалення рішення про розподіл субвенції	0,017	0,013
Валовий регіональний продукт за попередній рік (на душу населення, млн грн)	-536,06	357,48
Частка площі області щодо загальної площі України ²⁵	-8389,4***	2700,5
Рік, коли відбувалися парламентські або місцеві вибори	52,73**	21,539
У 2015 році (введення в дію децентралізаційних законів) та пізніше при владі в облраді перебуває партія коаліції у ВРУ на момент ухвалення рішення про розподіл субвенції	-16,226	25,239

²¹ rada.gov.ua

²² cvk.gov.ua

²³ ukrstat.gov.ua

²⁴ Обласні дані взяті із сайтів rada.gov.ua, ukrstat.gov.ua і cvk.gov.ua

²⁵ Для Донецької та Луганської області враховано лише площу підконтрольних територій

2015 рік і пізніше	59,095	84,542
Безробіття у попередньому році	-16,621***	5,7051
Донбас після початку воєнних дій	-32,921	31,085
R ²	0,12	

Джерело: сайт Верховної ради України, сайт Центральної виборчої комісії, Держстат, розрахунки ЦЕС

** Ефект значущий на 95%-довірчому інтервалі

*** Ефект значущий на 99%-довірчому інтервалі

Додаток 2. Модель визначення впливів на обсяг ремонтно-будівельних робіт, виконаних на автомобільних дорогах загального користування (тис. грн на 1 тис. км)

Для побудови моделі, що пояснює, які фактори впливають на обсяг ремонтно-будівельних робіт, виконаних на автомобільних дорогах загального користування, ми взяли такі самі змінні, що і для моделювання субвенції на соціально-економічний розвиток (Додаток 1). Залежна змінна виражена у тисячах гривень на тисячу кілометрів протяжності доріг. Дані за залежною змінною були взяті за 2007-2016 рр. Дані за протяжністю доріг для Донецької та Луганської областей були домножені на частку площі території, що підконтрольна Україні.

Наша модель засвідчила таке: якщо при владі в облраді перебуває партія коаліції у ВРУ, то це збільшує кількість грошей на ремонт 1000 км дороги в області на 36,5 млн грн. На відміну від попередньої моделі, ефекти від площі та від безробіття виявилися незначущими. Наявність парламентських або місцевих виборів у тому чи іншому році, як виявилось, також не впливає на розподіл Дорожнього фонду. Натомість у цій моделі значущими виявилися такі фактори, як:

- ситуація на Донбасі після початку воєнних дій;
- валовий регіональний продукт за попередній рік (на душу населення, млн грн);
- середня зарплата в області у попередньому році.

Оскільки дані, як і в попередній моделі, панельні, ми побудували модель фіксованих ефектів (Таблиця 5).

Таблиця 5. Впливи на обсяг ремонтно-будівельних робіт, виконаних на автомобільних дорогах загального користування (тис. грн на 1 тис. км)

Фактор	Коефіцієнт	Стандартна похибка
При владі в облраді перебуває партія коаліції у ВРУ на момент ухвалення рішення про розподіл субвенції	36538	16755**
Середня зарплата в області у попередньому році	71,451	17,005***
Валовий регіональний продукт за попередній рік (на душу населення, млн грн)	-1808494	665496,3***
Ситуація на Донбасі після початку воєнних дій	-129340	53750**
Частка площі області щодо загальної площі України ²⁶	2918400	3668800
Рік, коли відбувалися парламентські або місцеві вибори	-29683	30698
У 2015 році (введення в дію децентралізаційних законів) та пізніше при владі в облраді перебуває партія коаліції у ВРУ	-24932	45495
2015 рік і пізніше	103720	110110
Безробіття у попередньому році	5757.4	8857.7
R2	0.13	

Джерело: сайт Центральної виборчої комісії, Держстат, відповідь на запит Укравтодору, розрахунки ЦЕС

** Ефект значущий на 95%-довірчому інтервалі

*** Ефект значущий на 99%-довірчому інтервалі

²⁶ Для Донецької та Луганської області враховано лише площу підконтрольних територій

